

Oredništvo i uprava
ZAGREB, MASARYKOVA 28a
Telefon 67-80

Oredništvo in uprava
za Slovenijo in slovenski del
Julijske Krajin
LJUBLJANA, Beogradska ul. 22.

ISTRA

Narod, koji se određuje ma i jedne
stope krvlju i znojom otaca svo-
jih natopljene zemlje nije dostojan
da se nazivlje narodom

VPRAŠANJE TRANSILVANIJE

SLIKA NARODNOSTNIH ODNOSAJEV

pokazuje da je kmetsko prebivalstvo v večini romunsko, le v mestih prevladujejo Mađžari

Po selograjskih razgovorih so volosile osti nagovorilo Romune, Mađžare in Bolcare, naj rešijo medsebojne spore glede manjših ozlogra revizije mej. Kolikor kre Rumunom laže glede odstopa dela Dobrudže Bolgarom, toliko težje postaja problem odstopa velikoga dela sedanja romunske države. Le Transilvanije, Mađžarom, Rumuni postajajo z dneva v dan vedno bolj neposrepljivi napram mađžarskim zahtevam. Tako stopa te dni vprašanje Transilvanije vedno bolj v ospredje.

Pred kratkim je znana slovenska revija »Misel in delo« prinesla zanimiv in izčrpen članek o transilvaniskem vprašanju, ki ga je napisal dr. Svetozar Lesić. Da bi si tudi naši čitatelji napravili sliko o narodnostih, o sociološki strukturi, političnem vplivu o njih ter o prebivalstvu Transilvanije, prinašamo glavne odstavke omenjenega članka.

Razen Dobrudže in Besarabije obsega današnja Rumunija še eno obsežno ozemlje, ki ga njeni sosedji smatrajo za sporno. To je Transilvanija ali Erdeljska (rum. Ardeal), pri nas nekaj močno znana tudi pod imenom Sedmograška, kar pa je bilo le malo prikladen prevod nemškega naziva za to pokrajino (Siebenbürgen). Pod imenom Transilvanija razumemo danes običajno ves on del Rumunije, ki je pred vojno spadal k ogrski polovici habsburške monarhije; to so poleg prave Transilvanije pokrajina Maramureš na severu rumunski del Banata in obrobni del panonskega nižavja. Vsa to pokrajina je že zgodaj prišla v področje mađžarske politične sfere, ali je po večini obdržala v okviru kraljevstva sv. Štefana večjo ali manjšo mero samostojnosti, ki se je pokazala posebno v dobi po bitki pri Mohaču (1526), ko je v velikem delu ostala vstvar od turške invazije. Transilvanija je bila že takrat v veliki večini naseljena z Rumuni, »Tara romanescas«, kakor se naziva v stari rumunskih literarnih spomenikih. Posebno srčita borba za narodnostno posest Transilvanije pa se je pričela po avstro-ogrski nagodbi iz l. 1887, ko je bila pokrajina prepušćena na milost in nemilost Mađžarom.

Močno odločilna je bila za ves obraz Transilvanije politično-geografska vloga Karpatov: na eni strani je to razmeroma zložno gorovje z živahnimi selitvami pastirskega prebivalstva služilo kot vez med objestanskimi podgorji, na drugi strani pa je s svojo razmeroma redko naseljenostjo, s svojimi gozdovi in soteskami služilo kot idealna obrambna črta in s tem tudi kot zaželena politična meja za državne tvorbe, ki so vrasle zapadno od tod. Zato se je politična meja na Karpatih ustajala že v pričetku 15. stol., ko se je tod ustavilo turško prodiranje. Ta meja je ostala v bistvu ista cela štiri stoletja, do konca svetovne vojne. Karpati so sicer ves ta čas ostali žarišče in hrbenica rumunskega naroda, zavestiše, ki je v najtežjih časih skrilo in očuvalo zadnje ostanke svobode, dokler ni p. l. 1918. zbralo okrog sebe velike Rumunije ter s tem uresničilo maksimalnega nacionalnega programa Rumunov. Ali ves ta čas so bili rumunski Karpati tudi prirodna in v nemali meri civilizacijska ločnica. Razlike, ki jih opazimo med rumunskim narodom tostran in onstran Karpatov, so v bistvu one med srednjeevropsko in vzhodnoevropsko — odnosno balkansko kulturno sfero, ki jih na žalost v taki meri občutimo med seboj ni Jugoslovani, ki pa so tam mlajše, ker niso uspeli ustvariti dveh različnih narodnih individualiteti ter so tudi v konfesionalnem pogledu izražene le v toliko, da je velik del transilvanski Rumunov že pred stoletji zapustil pravoslavje in pripada inijatski, grško-katoliški konfesiji. Ali značilno je, da je postala ravno inijatska metropolija s sedežem v transilvaniskem mestecu Blaj-zu v 18. stol. eden glavnih stebrov obratne in okrepitve rumunske narodne zavesti, kakor imajo sploh vse najvrednejše kulturne in civilizacijske dobrine rumunskega naroda svoj izvor v jedru Ardeal-a-Transilvanije.

Kakšna je narodnostna sestava teh krajev in koliko so morda upravičene mađžarske revizionistične zahteve? Večina prebivalstva celotne dežele je nesporno rumunska. Po uradnih podatkih mađžarskega štetja iz leta 1910. je bilo 53,8 odst. prebivalstva rumunskega in 28,6 odst. mađžarskega. Ali mađžarska statistika je štela k Mađžarom vse žide, ki tam niti zdaleč ne pripadajo vsi mađžarski narodnosti, razen tega pa je mabevirala s pojmi materinskega in občevalnega jezika, kakor pri nas Nemci na Koroskem. Upoštevajoč vse te momente, je erdeljski Nemeč Stolz na osnovi podatkov iz leta 1910. preccnil pre-

bivalstvo celotne Transilvanije z Banatom sledeće: 59 odst. Rumunov, 25 odst. Mađžarov, 10 odst. Nemcev in 4 odst. Židov. Razmerje, ki nam ga kažejo današnje rumunske, v ostalem tudi nezanesljive statistike, se v glavnem strinja s Stolzovo cenitvijo: od 5.549.411 prebivalcev je 57,8 odst. Rumunov, 24,4 odst. Mađžarov, 9,8 odst. Nemcev in 3,2 odst. Židov.

Glavne poteze tega narodnostno brez dvoma precej nehomogenega prebivalstva so naslednje. Velik strnjen otok nerumunskega življa tvorijo najprej mađžarsko govoreči Sekell ali Sikulj (rum. Saecul), po številu danes ok. 500.000, ki so jih Mađžari že v 11. stol. naselili ob zgornjem toku reke Olt in v povirju reke Mureš. Ta otok, ki je edino jedro trdno zasidranega mađžarskega kmetskega prebivalstva v osrčju Transilvanije, je brez teritorialnega stika z osrednjo maso mađžarskega naroda v Panonskem nižavju. Drugi veliki nerumunski otok v notranjosti dežele tvorijo Nemci, t. zv. Sasl (dasiravno po poreklu večidel iz Polenja), ki so se v 12. in 13. stol. naselili v kompaktni masi v južni Transilvaniji, ob vnozju Karpatov, po številu danes okrog 235.000. Naseljujejo predvsem vasi in mesta, t. zv. Tare Barsel (nem. Eursenland) s središčema v mestih Brašov (nem. Kronstadt) in Sibiu (nem. Hermannstadt). Nemci prebivajo nadalje strnjevo in v rumunskem Banatu (okrog 200.000 t. zv. Švabi). Mađžarsko kmetsko prebivalstvo pa tvori ponekod večino še v onem obrobne medlu panonske ravnine, ki je z mesti Arad, Oradea Mare in Satu Mare pripadla Rumuniji.

Razen v tem obrobnem ravninskem predelu so torej podeželske narodne manjšine v Transilvaniji povsod na široko obdane od rumunskega morja in bi bila vsaka zahteva po njihovi priključitvi k Mađžarski krivična. Ali položaj kompleksna ona poteza, ki je za narodnostno in socijalno strukturo Erdeljske najzno značilnega. Kdor na pr. potuje z brzovlakom skozi te kraje ter se le površno ustavi tu in tam v kakem mestu, dobi vtis, da je prišel v kraje, kjer prevladujejo mađžarski in nemški element ter sta le prekrita z vnanjim rumunskim uradnim početam. Večina mesta ima tudi po svoji fizionomiji močno nemški ali mađžarski videz: posebno značilen je Brašov, ki a gradbeno sliko svojega središća ter s svojo sredogorsko godznoto okolico človeka jedva spomni, da se nahaja pod Karpati, na mejah Balkana in vzhoda, in ne kje ob Renau. Vsi ti vtisi so v toliko točni, ker dejansko v večini transilvanski in banatskih mest še danes prevladujejo mađžarski in nemški element, združena z židovstvom, tako da so bila mesta po večini otoki mađžarstva in nemštva sredi čisto rumunskega podeželja. Edino res rumunsko mesto je bilo pred mestec Fagarsaš v Karpatih. Te razmere so se seveda po vojni znatno spremenile z dotokom rumunskega uradništva in s pritokom rumunskega prebivalstva v mesta, kjer se danes ne asimilirava. Ali še vedno je ostalo živo nasprotje med razmeroma primitivnim rumunskim kmetskim ljudstvom, in srednjeevropsko civiliziranim, po večini tujezornim meščanstvom. Pojav, ki znatno zmanjšuje asimilacijsko moč rumunskega življa. Vse to nam dobro ilustrirajo statistični podatki: od celotnega prebivalstva Transilvanije z Banatom pripada 82,7 odst. kmetskemu in 17,3 odst. mestnemu prebivalstvu. Ali od celotnega rumunskega prebivalstva pripada mestom samo 8,7 odst. (pred vojno celo samo 4,1 odst.), dočim od mađžarskega 27,2 odst. od nemškega 23,3 odst. ter od izrazito meščanskega židovskega celo 64,8 odst. Na celotnem kmetskem prebivalstvu so Rumuni udeleženi s 64,8 odst., Mađžari z 21,7 odst. in Nemci z 9,4 odst. Od mestnega prebivalstva pa odpade na Rumune sa-

mo 35 odst. (pred vojno 17,6 odst.), na Mađžare 37,9 odst., na Nemce 14 odst. in žide 10,4 odst.

Vse te značilnosti nam še boljje pokažejo podrobni podatki za večja okrožja. V Banatu, t. j. v Temišvarokoronalskem okrožju imajo Rumuni na podežlju nezatno relativno večino (43,7 odst. proti 37,6 odst. Švabov in 9,9 odst. Mađžarov), dočim so v mestu Temišvaru v nezatni manjšini (pred vojno samo 10,4 odst., danes 16,7 odst. proti 38,9 odst. Nemcev, 31,1 odst. Mađžarov in 7,7 odst. židov). V Aradskem okrožju je na kmetih 67,7 Rumunov, dočim so v mestu Aradu v večini Mađžari (pred vojno 63 odst., danes 51,6 odst. proti 29,3 odst. Rumunov, 5,6 odst. Nemcev in 10,7 odst. Židov). V Bilorskem okrožju, ki obsega poleg pretežno mađžarske ravnine še rumunski hribovski življenjski Bihorskega masiva, je na dežli 67,8 odst. Rumunov, a v mestu Oradea Mare (Vel. Varadin) je bilo pred vojno le 5,7 odst. Rumunov, danes jih je 20 odst. proti 52,3 odst. Mađžarov in celih 24,5 Židov. V okrožju Satu Mare, ki sega tudi še daleč v panonsko ravnino, je 62,8 odst. kmetskega prebivalstva rumunskega, a v mestu samem je le 25 odst. Rumunov (pred vojno le 2,8 odst.) proti 41,1 odst. Mađžarov in 33,3 odst. Židov. V okrožju univerzitetnega in zelo živahnega industrijskega mesta Cluj (mađž. Kolozsvár, nem. Klausenburg) je na kmetih 74,4 odst. Rumunov, v navedenem mestu samem pa jih je 33,3 odst. poleg 49,1 (pred vojno 71,8 odst.) Mađžarov in 13,4 odst. Židov. V okrožju Mureš, ki obsega tudi pretežno vešinsko mađžarskega življa, so seveda Rumuni tu še na dežli v manjšini (39,2 odst. proti 51,4 odst. Mađžarov), v mestu Targu Mureš pa jih je celo le 17,5 odst. proti 65,1 odst. Mađžarov in 15 odst. Židov. V okrožju Brašov, torej v jedru nemškega kolonizacijskega ozemlja, so na dežli Rumuni že v relativni večini (41,7 odst.) po vojni so je dosegli tudi v samem mestu Brašovu (36 odst. proti 33 odst. Mađžarov in samo 26,8 odst. Nemcev). V okrožju Sibiu je na dežli 76 odst. Rumunov, v mestu Sibiu pa so še v večini Nemci z 51,6 odst. V posameznih narodnostno zelo mešanih mestih je značilna razporeditev narodnosti po posameznih mestnih delih. Tako ima n. pr. Temišvar, stari mađžarski mestni del okoli grada, potem nemški del, t. zv. Josepstadt, 17. stol., dočim je nekdanja turška četrt, t. zv. Falanka, že naseljena danes skoraj le po rumunskem in srbskem prebivalstvu. Potevna je razporeditev tudi v Brašov: staro nemško jedro nekdanjega Kronstadtja ima še danes nemško večino in nemški izgled, na trgovinah se bleste po večini saski prilimki. Moderni industrijski mestni del, Blumenau, je pretežno mađžarski, povsem rumunska pa so najborejša predmestja proti zapadu.

Tako se nam na vsakem koraku očituje socialni prepad med že zdajraj ustaljenim kulturno in gospodarsko nadmočnim mađžarskim in nemškim mestnim elementom, ki je seveda držal v nepremagljivo gospodarski odvisnosti tudi podeželje, ter med rumunskim kmetskim prebivalstvom, ki je bilo še do nedavna nestalen pastirski element, udeležen v le nezatni meri na urbanških poklicih, kakor so obrt, industrija ali trgovina. S svojo prirodno vitalnostjo ter velikim prirodnim prirastkom pa je ta element vedno bolj pritiskal na vrata mesta.

V zvezi z narodnostnim se je nujno pojavilo tudi ekonomsko-socialno vprašanje. Transilvanija je bila namreč kakor večina mađžarskega teritorija področje zemljiške vešeposesti, ki je bila po večini v rokah mađžarske aristokracije. Pred vojno je 37 odst. celotne površine pripadalo posestvom nad 100 ha, od katerih jih je mnogo obsegalo več kot 500 ha. Na drugi strani je mala kmetska posest, to je ona pod 3 ha, vešćinoma v rumunskih rokah, obsegala sicer okroglo 70 odst. zemljiških posestnikov, ali samo 7-8 odst. vse poljedeljske zemlje. Ona kategorija pa, ki so jo Mađžari označevali kot srednje posest, ki pa je po naših pojnih že velika posest, saj obsega posestva nad 57 ha, je beležila 28 posto posostnikov in skoraj polovico (49 odst.) vse obdelane zemlje. Ali tudi v tej kategoriji so bili Rumuni zastopani le z nezatnim odstotkom 2,5 odst.

NAŠIM PRETPLATNICIMA

U posljednjem broju lista poslali smo svim pretplatnicima čekovnu uplatnicu i popratili je s nekoliko riječi

apela na sve one, koji su u zaostatku s pretplatom,

da se njome posluže i da podmirje dug prema listu.

Tu molbu sada opetujemo stavljajući je na srce svima onima našim pretplatnicima, koji su u zaostatku sa svojom pretplatom. Onima pak, koji redovito ispunjavu svoju dužnost prema listu, izričemo najtopliju zahvalnost i njih se ovo naše upozorenje, razumije se, ne tiče, kao ni čekovne uplatnice koje su primili samo zato, jer iz tehničkih razloga i naravi posla u ekspediciji, nije to bilo moguće izbjeći.

Ozbiljni nas razlozi nukaju, da se sada ponovno obraćamo na naše dužne pretplatnike s molbom da podmirje svoju zaostalu pretplatu. Vremena su i ozbiljna i teška, što u ostalom dobro znadu i svi čitatelji našega lista. Pored općih prilika koje vladaju oko nas, kao odraz velikoga rata, tu su još i druge okolnosti, koje

otežavaju izlaženje jednoga lista.

Dovoljno je ako samo istaknemo neke kao

poskupicu papira, tiska, pošte itd. da se vidi s kakvim se sve poteškoćama mora boriti list, koji hoće da u granicama svojih mogućnosti a i u granicama što ih diktiraju opći propisi, koji vrijede za štampu, vrši redovno svoju odredjenu funkciju, kao

jedino naše istarsko glasilo.

Vjerujemo da će naši dužnici shvatiti svoju dužnost, te da neće dopustiti da zbog njih dođe eventualno u pitanje materijalni opstanak lista, koji izlazi već deset godina, šireći našu istarsku riječ, pronoseći naš glas, tumačeći naše jade i nevolje, zastupajući naše želje i težnje, držeći nas na okupu i u povezanosti s našim krajem.

Dužnici! izvršite svoju dužnost

i ako već ne možemo proširiti list, nastojmo ga svim silama zadržati u njegovom sadanjem obliku.

Razumljivo je seveda, da stoji v ozađu mađžarskih revizionističnih težnji drugi, splošno gospodarski vzrok. Saj je ravno Transilvanija tvorila idealno gospodarsko izpopolnitev mađžarskega nižavja, ki je pač le idealna žilnica, drugih gospodarskih močnosti pa skoraj nima. Transilvanija s svojo vestransko prirodno izobilko, od visokih gorskih pašnikov in gozdov preko gričevja do plodne ravnine, pa nudi vse ono, česar Mađžarska nima: to je predvsem gozd (35 odst. vse površine), živina in končno rudno bogatstvo, ki ga v sicer znemernem obsegu hrani hriboviti del Banata in Bilhorsko gorovje. Ne smemo pozabiti nadalje na velike možnosti izrabe vodnih sil, ki bi bile seveda še mnogo bolj potrebne Mađžarski kakor Rumuniji. Mađžari podarjajo radi, da Transilvanija tudi v pretmem pogledu teži na zapad: tja se odpirajo doline transilvanski rek Temesa, Muesa, Kriša in Someša; mađžarska prometna politika je pomembnost te prometne usmerjenosti še umetno stopnjevala; zato ima vsa zapadna Transilvanija svoja tržišća že v velikih ravninskih mestih Temišvar, Arad, Oradea Mare itd., dočim so gospodarski stiki posameznih transilvanskih dolin neposredno med seboj zelo majhni. Odkod gospodarska nujnost, da so se ta ravninska tržišća in prometna središća priključila tudi politično transilvaniskemu ozadju dasiravno se je s tem prišlo v navzkrižje z načelom narodnostne meje in se je ustvarila ena najbolj nevernih črt mađžarsko-rumunskega trenja.

TJEDAN MEDJUNARODNE POLITIKE

Nakon Molotovljeva govora

Jedan od najvažnijih događaja u međunarodnom političkom životu posljednjih dana bio je bez sumnje govor predstojnika vijeća pučkih komesara, ujedno komesara za vanjske poslove Molotova. Što ga je održao 1. o. m. na sednici vrhovnoga vijeća Sovjetske unije.

Taj su govor dnevnim listovima donijeli u cijelosti pripisujući mu veliku važnost u vezi s današnjim političkim i vojničkim razvojem u Evropi i ostalom svijetu. Molotov je na veoma jasan način iznio stanovište sovjetske unije u sadanjem ratnom sukobu, naglasivši da sovjetska unija i dalje ostaje na dosadašnjoj liniji neutralnosti. Ona dakle ostaje po strani od samoga rataoga sukoba, ali naravno ne po strani kao pasivni promatrač nego nazreći budno na zaštitu svojih interesa i spremajući se vojnički da je budućim događajima ne bi iznenadili i našli vojnički neopravdani. Važno je istaknuti da je Molotov u svom govoru naglasio da sovjetski računaju s mogućim trajanjem sadanice ratnoga sukoba, predviđajući mogućnost da se rat možda već doskora proširi na teren kolonija i prenese u različite dijelove svijeta, koji su još do sada od njega pošteđeni. Radi toga sovjetska unija smatra potrebnim da se vojnički spremi.

Što se tiče odnosa prema pojedinim državama, napose velevladama, Njemačkoj, Engleskoj, Italiji, Americi i Japanu, Molotov je bio veoma precizan, tako da u tom pogledu nema bitnih razlika u interpretaciji njegova govora u novinskim komentarima. Općenito se podvlači činjenica, da je Molotov ponovno naglasio da Rusija ne želi odstupati od svoje dosadašnje politike, koju slijedi od početka septembra, i da se ponovo isključivo načelima sovjetskih interesa. Time su barem za sada, propale nade da bi se Rusija mogla približiti Engleskoj i eventualno se angažirati kao njen pomagač.

Rat traje već skoro godinu dana — rekao je među ostalim Molotov, — ali mi se konca ne može vidjeti. Svako se mi nalazimo pred novom etapom, koja znači pojačanje rata između Njemačke i Italije s jedne strane i Velike Britanije, kojoj pomazu Sjedinjene države s druge strane.

Svi ovi važni događaji u Evropi i nakon posljednjeg zasedanja vrhovnog vijeća nijesu promijenili vanjsku politiku sovjetske unije. Vjerna politici mira i neutralnosti, sovjetska unija ne sudjeluje u ratu.

Naši odnosi s Njemačkom i dalje su se zadržali na bazi sovjetsko-njemačkog sporazuma, kojeg se naša vlada čvrsto drži, i kojeg će se držati. To ne nama omogućilo da provedemo organizaciju naših vojnih granica, dok je za Njemačku to bila sigurnost na njezinim istosmjernim granicama. Tokom posljednjih događaja nije oslabio naš sporazum, nego je doveo do proširenja i pojačanja odnosa između naših dviju država. U posljednje vrijeme u stranoj, a pretežno engleskoj štampi, pokušavalo se lansirati vijesti o sporovima između naše države i Njemačke i o pokoršavanju odnosa. S naše i njemačke strane svi su ti pokušaji bili smjesti i čisto raskrinkani i likvidirani. Što se tiče ovog sporazuma između nas i Njemačke treba otvoreno istaknuti, da se ne radi o slučajnoj konjunkturalnoj politici, nego o koristentim državnim interesima s jedne i druge strane.

U pogledu Italije rekao je: Naši odnosi s Italijom su se u posljednje vrijeme poboljšali, izmjenia mišljenja vodila u posljednje vrijeme s tom državom pokazala je, da može doći do sivačanja pozicija i interesa jedne i druge države. Specijalno pak može doći do pojačanja trgovine, što se i događa.

Što se tiče sovjetsko-engleskih odnosa ti se nijesu bitno promijenili. Treba ovdje istaknuti, da nakon svih neprijateljskih akcija, koje su od strane britanske vlade bile vodjene protiv sovjetske unije, teško je bilo očekivati bolji razvitak odnosa između obih država. Imenovanje Crippsa ambasadorom u Moskvi pokazalo je želju da se poboljšaju odnosi između sovjetske unije i Velike Britanije i možda bi to moglo u buduću dovesti do stanovitog poboljšanja odnosa prema Engleskoj.

Osvrćući se u svom govoru na odnose Sovjetske Unije prema balkanskim zemljama predviđajući vijeća pučkih povjerenika povjerenik za vanjske poslove rekao je među ostalim:

U pogledu naših odnosa sa balkanskim državama potrebno je na prvom mjestu upozoriti na činjenicu, da su stvoreni diplomatski odnosi s Jugoslavijom. Ako je s jedne strane važno, da na nama nije bilo kakve krivice što do sada nije bilo diplomatskih odnosa između SSSR i Jugoslavije, s druge strane je do stvaranja tih odnosa došlo na predlog jugoslavenske vlade, koji je predložio primljen od Sovjetskog Saveza. Treba ne isto tako nadati, da će se naši gospodarski odnosi s Jugoslavijom sve bolje razvijati.

Nakon što je još prikazao odnose s Japanom, za koja veli, da za sve više privlači put na tuz (prema francuskim, engleskim i nizozemskim kolonijama u stranoj Indiji) i odnose sa Sjedinjenim državama, za koje veli, da se o njima ne može ništa dobro reći, te odnose s Kinom, koji su zadržali prijateljski karakter, Molotov je ističući opasnost proširenja rata na kolonije — rekao na koncu ovo:

U takvim prilikama Sovjetska Unija mora pojačati mjere za svoju sigurnost poa-

Vijesti iz rodnog kraja

PISMO IZ REŠKE DOLINE

Pre m, avgusta (***) — Pičlo letino sena smo kljub slabemu vremenu spravili pod streho in ugotovili, da bono imeli letos veliko manj živinski krme kot lani in zlasti, če bo tudi otave v tolik meri manj. Tudi letošnja žetev bo pičla in veliko manj zrnja bo dala kot lanska. Na žitu se

posebno pozna huda zima, radi katere ga je precej manj. Češpelj ne bo nič, a jabolk bono imeli le malo in še ta so obrodila samo po nekaterih krajih. Tudi drugi poljski pridelek bodo letos pičli in slabi radi neprestanega deževja. Tako bo letos na naših kmetijah zelo žalostna jesen.

SLIČICE SA SUDA

ZA JEDNOG MAJMUNA 6 MJESECI ZATVORA

Trst — Neobličnu je nepriliku doživela ovih dana mlada biciklistkina Dragica Bos. Vozeći se pod večer s posla na biciklu kući skoro je naletela na stražara. Ta joj je dao znak nekak stane. — Ne zvonite vam zvonce — upozor: je on.

— Kako ne bi zvonilo. Nema tome par minuta što sam zvonila.

— Pokušajmo!

I pritišćući amo, tiskajući tamo, zvonce ne zvonil pa ne zvonil, a ma ko uklitelo. Stražar se je zlobno smjehosao.

— Vidite! Ne zvonil. Počinila ste dakle cestoredarstveni prekršaj.

Dragici Bos nije perotalo ništa drugo nego da slerne ramenima.

— Koliko? upita, znajući da joj sada ne preostale drugo nego platiti globu.

— Deset lira i dvadeset.

— Evo vam! Ali ja ću se sada odmah počli pritužiti marestalu. Vi majmun, jedan.

— Oho! To je sad još i uvreda organa vlasti. Vi ste uapšena.

I Dragica Bos, smetena, crvena ko rak morala je počli sa stražarom na najbližu karabiniersku stanicu.

Predana je sudu. Na sudu se je branila, da je riječ o šimloto: rekla zvoncu na svom biciklu, a nikako ne stražaru, no sud joj nije povjervao nego je bila osuđena na 6 mjeseci zatvora uvjetno.

U buduće će Dragica, sigurno s mnogo više pažnje prolaziti kroz karabiniera.

NOĆ U PUNTOFRANKU

Trst — Po imenu sudci ova su dvojica naši, Ivan Susanj i Antun Božić, iako se danas pišu Giovanni Sussan i Antonio Bossi.

To je bilo još u travnju mjesecu. Pičli nijesu imali, zarade nikakve, a živjeti treba. A magazini u tršćanskom Puntofranku su svakog blaga božjeg prepuni. I jedne mjeseteve noći zalutali oni u Puntofranko i šuljali se onuda ko kakvi duši nad ruševinama.

Medjutim nijesu bili samo oni, koji noćni njuskaju po svim kutevima slobodne luke. U stopu za njima šuljala su se dva karabiniera.

— To su dva tata — rekoše karabinieri i u zgodnoj prilici ih uapše.

Ova dvojica, bila su medjutim neoblično iznenadjena. Ni krivi ni dužni — kažu — uapšeni su.

— Što ste radili u to doba noći u Puntofranku, što ste tražili oko punih sanduka? pitali su karabinieri.

— Što smo radili? Pa Bože moj, možete i sami misliti što radi čovjek iza sanduka, kada za počne šarafiti u želucu.

Medjutim karabinieri nijesu ljudi inkovierni, pa su ih uapšili i predali sudu pod sumnjom, da su ih htjeli krasti.

Sud ih je osudio svakoga na devet mjeseci zatvora i 730 lira globe.

KRIMOGARI

Labin — Velika je napast za čovjeka pušača, žuti ko zlato hercevački duhan, koji pušta tako lijepe modrikaste kolutičke dima, koji draškaču pluća i nozarve, da je milina.

Znao je to Vendelin Škopac iz Svete Lucije kod Zabina, pa se je zato svim žurovno bacio na to, da strastvenim načelima pribavi po koji paketić finog hercevačkog duhana iz Jugoslavije. More je blizu, do Jugoslavije nema daleko treba samo u zgodnom času kiznuti ljudim preko kanala, kad financil i karabinieri ne vide i eto ti punih vreća najljepšeg i najfinijeg duhana žutog ko cekin.

Tako je radio Škopac. Ovoga je proljeća dovezao u labinsku luku Jadrina ništa manje nego 237 kila finog jugoslavenskog duhana.

No i financil imaju dobar nos. Nilma naročito miriši duhan, jer im se specijalno za taj artikl neoblično izostrilo njih. Itako ti oni najnišije škopčev duhan, postavivši mu zasjedu i uhvativše ga na djelu. Čovjek zdvojan bacio se na njih, a sve u obrani svog duhana, gohim nožem u rukama. To ga je uropuštilo.

Došao je pred sud, koji ga je osudio na 4 godine tamnice i 27.000 lira globe.

Istu je kaznu dobio i njegov brat Ivan Škopac, za koga se utvrdilo, da je u toj trgovini sudjelovao.

POMEMBEN RAZVOJ PRODUKCIJE METANA

Trst, avgusta (***) — Ze za časa abesinske vojne se je razvila u Italija široka akcija, ki je propagirala uporabo metana kot pogonsko sredstvo in nadomestek za bencin. Ta akcija se je vsa leta našo polagoma razvijala v okviru cilja za gospodarsko osamosvojitvev, tako da je bil lanskoo leto zbezeležen znaten uspeh v produkciji in delom tudi že v uporabi metana kot pogonsko sredstvo

privatnih vozil. Za tekoče leto so produkcijo še povečali in računajo, da bodo lahko producirali približno 24 milijonov kubičnih metrov metana, kar je enako 24 milijonom tonam bencina, odnosno petim odstotkom celokupnega uvoza bencina v lanskem letu, odnosno desetim odstotkom letnega uvoza bencina pred sedanjoo vojno.

ZETVA NIJE BAŠ OBLILATA

Višnada — Zetva je u našem kraju dovršena, no ne smielimo reći da smo njome suviše zadovoljni. Unatoč tome da je ove godine bilo dosta kišovitog vrijeme, godina nije urodila onako kako smo očekivali. Nadali smo se da će narodižto žito bolje ponijeti.

Medjutim će duga ljetina biti izgleda ove godine vrlo dobra. Naročito se očekuje dobar rod krumpira, kukuruza, graha i drugih plodina. Grožđice kaže dobro i ne bude li tuče, ove će godine biti vina na pretek.

Cijene krumpiru po 70 centezima po kili.

ŽALOSTNA VEST

Trst, avgusta. (***) Družina Uljenik v Strunjanu pri Piranu v Istri je pred kratkem prejela od merodajnih oblasti sporočilo, da je sin Pino, star komaj 24 let nenadoma umrl v Južni Italiji, kjer je bil zaposlen kot pilot. Za njim žalujeta oče in mati, brat, sestri in zaročenka in velik broj prijateljev in znancev.

Čati nutarnje i vanjske pozicije. Mi smo izvršili prelaz od 7 na 8 sati radni dan i druge mjere, računajući s time, da moramo osigurati daljnji porast obranbenih i ekonomskih snaga države. Mi imamo dosta novih uspjeha, ali se s time ne čemo zadovoljiti, nego su nam potrebni novi uspjesi.

Na koncu napominamo, da je govor Molotova izazvao povoljne komentare u Italiji i Njemačkoj, gdje predviđaju da bi između Moskve i Rima moglo doći do poboljšanja odnosa

DUBROVAČKA DJECA U TRSTU

Trst — Talijanska kolonija u Dubrovniku organizirala je ove godine izlet djece dubrovačkih Talijana. Tako je prije par dana stigla jedna grupa malih Talijana iz Dubrovnika u Trst na prolasku za Tiranu i Castollu, kamo idu na ljetovanje. U svemu je bilo oko 50 djece, što muških što ženskih, razne dobe i godina, u pratnji jedne gospe i jednoga gospodina. Muške djece bilo je 25, a ženske djece 22. Dočekani naročito srevačno od osobila iseljeničkog inspektorata u Trstu prosljedili su nakon vrlo kratkog zadržavanja u Trstu dalje u svoja dijačka ljetovališta.

IZLOŽBA PUČHIN RUKOTVORINA

Pula — Pokrajinski odbor za propagandu pučkog obrta i narodnih rukotvorina spremna se da upriliči veliku izložbu narodnih istarskih rukotvorina. Za se je izložba pripremla veoma na veliko, skupljajući je materijal već godinu dana, no do oživotvorenja nije došlo vjerojatno obzirom na prilike u kojima se Italija nalazi.

Medjutim je sada odlučeno, da se bez obzira na prilike izložba ipak upriliči jer je medjutim uspjelo sakupiti lijep broj predmeta za tu izložbu, pa se ne zna što bi se inače s tim stvarima.

NESREĆA V ILIRSKI BISTRICI

Iirska Bistrica, avgusta 1940. — Ko je hotel stopiti s kamjona, se je ponesrećio 56-letni Matej Jakšič. Z rešinim avtomobilom ga je prepeljali v tržaško bolnišnico, kjer se bo morai zdraviti mesec dni.

Teška nesreća v tržaški tvorani

Trst, avgusta 1940. — Nemška agencija je priniesla vest, da je dne 7. t. m. zgodila v eni izmed tovarn strojev težka nesreća, ki je zahtevala 6 človeških žrtve. V livarni je eksplodiral sigurnostni ventil na eni topilniški pečli. Zaradi tega se je vse raztopljeno železo razlilo in v trenotku zajelo vse delavce, ki so bili v bližini. Po uradnih vesteh je zaradi strašnih opeklin umrlo pet delavcev takoj po nesreči. Šestega pa so prepeljali v bolnišnico, toda v brezupnem stanju.

Upano, da bomo v naslednji številki prinisli kaj več podrobnosti o tej nesreči in imena ponesrečencev.

DVIJE NEZGODE

Pazin — Anton Fajer iz sela Frankovici kod Pazina, zadobio je pri radu tešku ozljedu. Izjavo nogu prignieho mu je velik panj i zdrobio mu na njoj dva prsta. Prevezan je u pulsku bolnicu, gdje će biti podvrnut operaciji. Če nastupi li otrovanje krvi očečati će mjesec dana, kažu liječnici.

Barban — Mala 2-godišnja Danica Laginja tako je nesretno pala, da je zadobila potres mozga. Prevezana je i ona u bolnicu u Pulu, ali liječnici sumnjaju da bi mogla ostati na životu. Vješala se o kola, pa je dok su kola bila u punom trku pala s njih.

KONAČNA PREDAJA ŽELJEZA

Rijeka — U smislu zakonskih odredaba od 8. svibnja riječki je prefekt objelodanio dekret, kojim riješava, da se do konca kolovoza u čitavoj riječkoj pokrajini imenu predati sve željezne i metalne ograde u zato određene magazine. Isto tako i sve ostalo staro željezo. Svaki vlasnik takovoga željeza ima da ga o svom trošku dopremu u određena skladišta, gdje mu se na licu mjesta isplaćuje cijena utvrđena od ministarstva za korporacije.

POREZ NA NEŽENJE

Rijeka. — Uza sva nastojanja, da svaki odrasli i zreli stanovnik u državi osnuje svoju obitelj, koji je uvijek golem broj okorjelih neženja. Istina, i državne i privatne ustanove moraju u smislu naredaba davati rada i zarade prvenstveno samo oženjenim, pogotovo ako još imaju mnogo djece, no uza sve to se mnogi neženje ne će da žene. Radije blađaju porez na neženje, koji je dosta osjetljiv i visok.

Kako je velik broj tih neženja sada pozvan u vojsku, to je izišao raspis, da ih se na trajanja vojske odnosno dok služe, nema terjati za porez na neženje jer su neke poretke vijasti to činile.

HOTELI MIJENJAJU IMENA

Pula — Povedena je akcija, da se sva imena svratišta i gostionica, koja su francusko a osobito engleskoj orjelita izmjenia u prekrste u talijanska. Tako imenu da nastanu razni Bellevue, Royal, Restaurant, Hotel i slično. Brigu o tome, da nastanu takova imena i budu nadomještena pravim talijanskim nacionalnim imenima vodi uz veliko odobravanje štampe, pokrajinski odbor za turizam.

NESREĆA S PROJEKTILOM

Matulje, avgusta 1940. — U Brgradu v matuljski občini se je zgodila težja nesreća z vojnim strelomom, ki bi lahko bila po obsegu še bolj tragična in bi lahko zahtevala kar tri človeških žrtve. Trije otroci in sicer Emil Horvatin, Emil Brison in Josip Ujčić, vsi star okrog 5 let, so se igrali na polju v bližini vasi. Med grmičjem se naši projekttil in so se nevede da imajo opraviti z nevarno stvarjo, začeli z njim igrati in točli po njemu. Projekttil je eksplodiral in ranil vsu trojico. Pok in klic na pomoč so priklicali mimosoidiče in delavce na polju, ki so jim nudili prvo pomoč. Ti so spravili vse tri ranjence na avtomobil, ki jih je odpeljal na Reko v bolnišnico. Ujčić je najteže ranjen in ima številne rane na sench, obrazu, rokah, prsih in nogah. Njegovo stanje je precej nevarno in zdravitvi se bo moral okoli 40 dni, če ne nastopijo kake komplikacije. Ostala dva dečka sta zadobila lažje poškodbe po rokah in obrazu ter bosta že zdravila le kakih 10 dni.

PRODAJO KERME JE TREBA PRIJAVITI

Gorica, avgusta. — Ministarstvo za kmetijstvo je odredilo, da je treba vse seno, slamo, in ostalo živinsko krmo, ki je določena za prodajo, naznaniti posebnim prehranjevalnim pokrajinskim uradom. Na Gorickem morajo prodajalci prijaviti prodajo premu provizijskem oteku pokrajinske prehranjevalne sekcije (il reparto provizijskionamenti della sezione provinciale dell'alimentazione) v ulici Morelli 37. Naznaniti je treba kakovost, količino, obično in kraj, kjer se zaloga nahaja. Prijavo je treba napraviti najkasneje v prvih dneh avgusta. Kdor pa bi hotel pozneje prodati krmo, mora prodajo naznaniti najmanj 10 dni prej. Vso krmo bo namreč kupovala vojaška oblast za svoje potrebe.

TOČA.

Gorica, avgusta. — Letošnje leto je posebno bogato z vremenskim neprijetnostmi. Ki bodo marsikje občutno poškodovali letošnjo letino. Poleg raznih neviht, ki so včasih prav hude, je obiskala našo deželo tudi toča. Tako je konec julija napravila toča na Gorickem precej škodo. Iz Lokovca nad Cepovom poročajo, da je hudo oklestila vse prideleke. Toča je padala tudi po Furlaniji, tako na pr. v Tarcentu.

MANJINSKI PREGLED

ŠKOLSTVO NARODNIH MANJINA U BANOVINI HRVATSKOJ

Narodni zastupnik HSS Dr. Stjepan Čajković, objavljuje u »Seljačkom Domu«, glasilu HSS ovaj članak o predmetu, o kojem je naš list već pisao. Donosimo ga da se vidi stanovište hrvatskog narodnog vodstva o tom važnom pitanju.

»Ban banovine Hrvatske izdao je — veli pisac — naredbu, da se na pučkim školama u banovini Hrvatskoj mogu otvarati posebni odelci za djecu, koja nisu jezu hrvatske, srpske ili slovenačke narodnosti. Temeljno je našlo pedagogije, da se djeca u pučkim školama moraju odgojati na materinjem jeziku, jer se samo na materinjem jeziku u pučkoj školi mogu u dušu djeteta usaditi etička načela, na kojima će se razviti važan moralni karakter. Pučka škola ima biti nastavak odgojanja što ga dijete prima u roditeljskom domu. Prema tome mora i nastavni jezik u pučkoj školi biti jezik djetetova doma. U našoj banovini ima sela, gdje se uz hrvatsku i srpsku djecu nalaze i djeca njemačkoga, češkoga, slovačkoga, mađarskoga ili drugoga kojega materinjeg jezika. Banovinska naredba određuje, da se za djecu te nedržavne narodnosti mogu otvoriti posebni odelci, ako na školi imaju upl-

sano 30 djece od tih narodnosti; može se otvoriti i ako ih ima 25. U tome odelju učit će djecu na njihovom materinjem jeziku.

Temeljno načelo pedagogije o nastavnom jeziku u pučkoj školi bilo je uvijek poštivano u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. U selima s djecom spomenutih narodnosti bio je nastavni jezik te narodnosti i učitelji su bili postavljeni u takove škole, koji dobro znadu dotični jezik. I nova naša banska naredba naređuje, da učitelj mora biti potpuno vješt jeziku odnose narodnosti. Naredba određuje i to, ako imade na kojoj školi više odelja iste narodnosti, da ti odelci mogu imati i svoga posebnoga upravitelja, koji se postavlja iz redova nastavnika tih odelja. Upis učenika u te odelje vrši se svake godine od 1. svibnja: do 1. srpnja; za narednu školsku godinu iznimno do kraja kolovoza ove godine. Upis vrši upravitelj škole i najdulje 8 dana lza roka upisa dostavlja popis nadležnoj vlasti na odobrenje. Roditelji, koji žele, da im djeteta polazi narodnosti djeteta, imaju upravitelju škole podnijeti pismenu neblagovolnu izjavu uz priloženu krsnoga lista djeteta. Odluku o otvaranju odelja pučke škole za nedržavnu narodnost donosi Ban.

„DEUTSCHES VOLKSBLATT“ O NAREDBI BANA ŠUBAŠIĆA

»Deutsches Volksblatt«, organ Kulturbunda, bavi se opširno naredbom bana Šubašića o uređenju školstva narodnih manjina u banovini Hrvatskoj. List na koncu ističe, da će njemački roditelji u banovini Hrvatskoj sa većim izgledom na svoje pravo nego do sada tražiti otvaranje odnosno uspostavu školskih odelja, jer to ne spada više u okvir srpsko-hrvatskih sporova, nego u samostalan djelokrug banovine Hrvatske. Dalje se vidi, da će banska vlast moći protiv eventualne sabotaže podrđenih školskih organa to odlučnije nastupiti što njemački roditelji budu odlučniji da njihovo ostvareno pravo ne ostane na papiru. Isto tako trebat će njemačko pučanstvo u banovini Hrvatskoj da svugdje gdje još nema njemačkih školskih odelja traži da se oni otvore odnosno uspostave.

Zatim se datu upute njemačkim roditeljima za upisivanje njihove djece u

školi i ističe, da u banskoj naredbi nije rečeno, kakav će biti postupak kod djece u mješanim brakovima, kao što ni pojam narodno-jezične pripadnosti djeteta nije pobliže označen, pa tako ostaju otvorena vrata i za analizu imena. U svakom slučaju bilo je potrebno, da je banova naredba izričito naznačila, da je otvor strog mišljenja roditelja njihova volja mišodavna, te da je vlasti ne trebaju ispitivati, izmisliti ili pače izlazi- vati nevaždom.

UPISI U NJEMAČKU PRIVATNU GIMNAZIJU

»Morgenblatt« (Zagreb) javlja iz Novog Vrbasa, da se u tamošnjoj potpuno njemačkoj privatnoj gimnaziji upisalo već oko 300 djaka i da se dnevno prijavljuju novi za sve razrede. Ravnatelj je gimnazije dr. Michael Lindenschmidt, kod koga se prijavljuju novi profesori.

NIJEMCI U RUMUNJSKOJ NE ŽELE SELITI

»Bukarester Tagblatt«, organ njemačke narodne manjine u Rumunjskoj, donio je povodom glasova o tome, da bi se sporovi između Rumunjske i njenih susjeda riješili izmjenom stanovništva, zračjan članak, koji je bio veoma za- pažen.

U članku se iznesi stanovište njemačke manjine u Rumunjskoj, koja ne će sudjelovati u provođenju tih planova, te se kaže, da Nijemci ne žele ostaviti Rumunjsku, te da bi se izmjena stanovništva imala izvršiti samo između Mađarske i Bugarske s jedne i Rumunjske s druge strane. U mješovitim i njemačkim krugovima naglašuje, da Nijemci nema zajedničke granice sa Rumunjskom, pa zbog toga njemačka manjina ne može biti u istom položaju kao

što su rumunjske manjine u Mađarskoj ili obratno, koje se nalaze u neposrednom dotiru sa svojom nacionalnom državom. Zbog toga između njemačkih državljana u Rumunjskoj i rumunjske države nema nikakvih sporova zbog granica. Uostalom vodeći rumunjski političari izjavljuju, da je prisustvo Nijemaca u Rumunjskoj vrlo korisno za predaak rumunjske države te da buduća saradnja sa Mađarskom i Bugarskom ne bi bila moguća bez blagovornog utjecaja Nijemačke. Nijemci u Rumunjskoj zastupaju zbog toga mišljenje da oni mogu igrati posredničku ulogu između Nijemačke i Rumunjske s jedne, te Rumunjske i njenih susjeda s druge strane.

POLITIČKE BILJEŠKE

RUMUNJSKA PREMA BUGARSKOJ I MAĐŽARSKOJ

Kako javljaju dnevni listovi bugarsko-rumunjski pregovori, koji su započeli u Sofiji, a nastavljeni u Craiovi, na najboljem su putu, da dovedu do brzoga sporazuma, po kojemu će južna Dobruđa biti predana Bugarskoj.

Dok je tako na jednoj strani, na drugoj — što se tiče pregovora između Rumunja i Mađara — sve se više čuju glasovi o nepremisljivosti zaprekama, koje stoje na putu rumunjsko-mađarskom sporazumu glede Erdelja. Politički krugovi u Rumunjskoj, a napose predstavnici Erdelja (Transilvanije) ne će ni da čuju o odstupanju rumunjskoga teritorija Mađarskoj.

Očito je, kad se ta dva momenta usporede, da je Rumunjskoj osobito stalo do toga, da barem s jednim partnerom — i to tamo gdje se traže manje žrtve — uredi odnose, da može s više upornosti braniti svoju poziciju prema Mađarskoj, čiji su zahtjevi od bitne važnosti za budućnost Rumunjske kao države.

S kakvim izgledima u uspjeh ulazi Rumunjska u pregovore s Mađarskom, koji su već započeli?

Na to pitanje nije lako odgovoriti, ali nam kao indiciju može poslužiti jedan njemački glas, koji se prošlih dana čuo. Mislimo ovdje na pisanje »Frankfurter Zeitung«, koji je govoreći o poteškoćama razgraničenja u skladu s narodnos-

nim zahtjevima i praktičnim potrebama istakao potrebu da interesiti pristupe rješavanju tih pitanja s mnogo takta, razumijevanja i političke dalekovidnosti.

List zatim kaže: Nije Nijemačka krivica što Rumunjska kod takovog rješavanja mora podnijeti žrtve. Ugovori su uključeni između Rumunjske i Mađarske u Neullyu, kao i drugi, odredili su granicu između obih zemalja, koja je išla za time, da se pojačalo protivštine između tih zemalja i da one budu prikladne za političke ciljeve zapadnih sila. Rumunjska, veli list, učinit će sama sebi veliku uslugu ako pruži ruku za ukla- njanje uzroka nesporazuma, i ako bez kolebanja nastoji, da se nadje praktično i trajno rješenje.

S druge strane mađarski zahtjevi bit će tim lakše zadovoljeni, u koliko će oni biti orijentirani prema načelu prava i pravde i u koliko će oni više voditi računa o smislu za mirno uređenje, nego li o historijskim tradicijama.

Ovo mišljenje je u toliko važnije, što će Nijemačka, u slučaju da se Rumunjska i Mađarska ne budu mogle složiti, igrati svakako bitnu ulogu, ako rumunjsko-mađarski spor bude predmet njemačko-talijanske arbitraže.

IZ TEHNIČKIH RAZLOGA izlazi ovaj broj s jednim danom zakašnjenja. Idući broj izći će opet u određeno vrijeme.

„VELIKA ALBANIJA“

Oštri talijanski napadaji na englesku štampu u vezi s navodnom kartom o »Velikoj Albaniji«

Bečki »Völkischer Beobachter« objavio je prošlih dana veoma oštar članak protiv engleskoga dopisnika agencije »Exchange Telegraph«, koji je ovih dana, veli list, izmislio divlju novost i »poslao u svijet s jedinom svrhom, da unosi zabunu i uzbuđuje duhove, stavljajući zapreke mirnom uređenju odnosa u jugoistočnoj Evropi. List kaže, da je taj novinar poslao u svijet ovu brozjavnu vijest:

»U diplomatskim krugovima u Beogradu tvrde, da po javnim mjestima Albanije lijepe neku geografsku kartu »Velike Albanije«. Medje te nove albanske države zapremaju veće dijelove Grčke te tri jugoslavenske grada. Objava te geografske karte neposredno nakon vijecanja u Salzburgu dokazuje, da namjeravano preuredjenje jugoistočne Evrope predviđa među ostalim i znatno povećanje teritorija albanskoga protektorata Italije. Pod tim uvjetima je spor između Jugoslavije i Italije neizbježiv.«

Bečki list dodaje, da je tu novost preuzeo odmah neak vlasnik »New York Times«, koji je u svom brozjavu, navodno iz Skoplja, dodao, da Italija širi zemljopisnu kartu, na kojoj su slovenačka i južna Jugoslavija priključene Albaniji, te da Italija u tom smislu lutska albanske manjine u tim krajevima.

»Völkischer Beobachter« piše dalje, da je tu vijest prenijela i »Tribune de Geneve«.

Bečki list zatim navodi odgovor talijanskoga lista »Messagero«, koji o tim izvještajima veli: »Poznamo metode engleske propagande, poznamo vezu engleskih dopisnika s »diplomatskim krugovima«, poznamo neku židovsko-američku povezanost. Zato smatramo nepotrebnim utvrditi da je zemljopis o »Velikoj Albaniji« nastao u fantaziji engleskoga ministra propagande, Duff Coopera. Moguće je čak i to, da su ti agenti sami narisali tu kartu.«

»Corriere della Sera« ističe, da posljednjih dana London pokušava onemogućiti miroljubivo nastojanje Italije i Nijemačke na Jugostoku. Medjutim sve je to, veli talijanski list, uzalud. Silčno piše i »Popolo d'Italia«, pa su naši listovi prenijeli pisanje i njemačke i talijanske štampe. Interesantne su također informacije, što su ih donijele novosti iz Rima. Tu se kaže:

Nakon demantija koji je donijela talijanska štampa povodom vijesti iz britanskim izvora o jugoslovensko-talijanskim odnosima, danas i politički krugovi talijanske prijestolnice posvećuju pažnju tim odnosima.

Jedan dio talijanske štampe donio je prije nekoliko dana demanti o postojanju neke tobožnje geografske karte Albanije. Sve te vijesti i talijanskoj štampi karakterizirane su kao izmišljene. — Ali, ako bi i postojala jedna takva geografska karta, kaže se, ona bi mogla da bude napravljena samo od strane britanskim agenata.

Danas se u rimskim političkim krugovima kaže, da je britanska propaganda i dalje aktivna. U vezi sa pozivom rumunjskih, bugarskih i slovačkih državnika u Nijemačku i Italiju i sa otpočinjanjem razgovora za uređenje mađarsko-rumunjskih i rumunjsko-bugarskih sporova u inostranstvu su počeli da šire vijesti o posjetu jugoslavenskih državnika. Odjek tih vijesti donijela je djelomično i talijanska štampa u vijestima iz Berlina ili u svojim komentarima. U rimskim političkim krugovima tvrde se da su sve te vijesti neosnovane i da ne odgovaraju stvarnosti.

Odnosi između Jugoslavije i Italije razvijaju se normalno na osnovu postojanog ugovora, kao i prema direktivama koje je postavio rat Francuskoj i Velikoj Britaniji.

Ova izjava političkih krugova primjena je u krugovima stranih novinara sa velikom pažnjom. U tim krugovima se smatra da cio balkansko-podunavski problem spada u nadležnost triju velikih sila, Italije, Nijemačke i Sovjetske Rusije.

ALZACIJA I LORENA POD NJEMAČKOM

»Berliner Nachtausgabe« donosi, da će Elsass i Lotaringija biti putpuno vraćene Njemačkom Reichu.

Kakor piševo nemški listi, je prišlo u vseh mestih Alzacije do demonstracij, na katerih je bilo zahtevano, da se Alzacija priključi Nemčiji.

Za šefa pokrajinske uprave u Loreni je bil postavljen bivši pokrajinski upravitelj v Avstriji Burckel.

NEMŠKI SLUŽBENI JEZIK V LUKSEMBURGU

Nemška uradna agencija je prinesla vest, da bo z obzirom na nemški karakter luksemburškega ozemlja veljal za službeni odsej samo nemški jezik in to v vseh uradnih, na sodiščih, solah itd. Dnevnik v tednik morajo v bodoče pisati samo v nemškem. Napisi na hišah in trgovini morajo biti sestavljeni izključno v nemškini.

„HRVATSKI DNEVNIK“ O PITANJU REVIZIJE GRANICA

U jednom uvodniku, u kojem raspravljao o pitanju revizije granica između Rumunjske i Bugarske s jedne i Rumunjske i Mađarske s druge strane, »Hrvatski dnevnik« je iznio nekoliko konstatacija, koje zaslužuju pažnju i vrijedi ih istaknuti.

»Mi smo Hrvati — veli »H. D.« — u tome sretnom položaju, što na području naše banovine nema ni jednog pedlja zemlje, na koji bi se bilo čiji revizionizam mogao protegnuti s nacionalnog stanovništva. Što se tiče Jugoslavije kao cjeline, njezina je situacija također jasna. Veliko kretanje naroda dovelo je doduše do izmještanosti stanovništva u nekim njezinim krajevima, u kojima slavenski element ipak ima apsolutnu ili relativnu većinu, no stvar je mudre politike, da se sve narode skupne zadovolje, da se kod njih ostvari puna ravnopravnost. Objektivno će promatrač rado priznati, da je u Jugoslaviji položaj neslavenskih narodnih skupina s nacionalnog gledišta bio povoljniji nego u kojoj državi, koja ima narodnih manjina, a pogotovo je bio povoljniji nego položaj naših narodnih skupina izvan naše državne zajednice. Danas, kada Jugoslavija ide u susret svome unutrašnjem preporodu, poboljšanju stanja njezinih triju glavnih naroda, doći će i do poboljšanja stanja njezinih manjina. Zato se s pravom može tražiti, da se načela o položaju narodnosti skupina jednako primjenjuju na sve države bez razlike.

U času, kad se pripremaju promjene zemljopisne karte na Balkanu, važno je istaknuti, da je sa strane Jugoslavije učinjeno sve, da se sporna pitanja riješe mirnim putem. Posrednička uloga Jugoslavije svakako je bila korisna za stvar mira, a njeno prijateljsko s Bugarskom jamstvo je, da će nakon rješavanja svih pitanja na Balkanu biti još više pojačana suradnja balkanskih država. Nacionalni princip, koji je bio mjerodavan kod osnivanja Jugoslavije, kao zajednice triju srodnih naroda, danas se ponovno ističe kao put, koji ima izvesti iz krize Balkan i Podunavlje. Jugoslavija duboko poštuje taj princip, a napose ga poštuje hrvatski narod, koji ni u času svoje najveće borbe nije potezao pitanje granica, nego samo pitanje svoga položaja unutar tih granica. U toj činjenici treba tražiti i razloge, zašto se kod nas s toliko mira i objektivnosti prate revizionistička nastojanja, i zašto se s naše strane sa zadovoljstvom prima sve, što može pridonijeti suradnji i prijateljstvu balkanskih naroda.«

NAŠIM NAROČNIKOM

V zadnji številki našega lista smo vsem naročnikom poslali poštne položnice in naprosili vse one, ki so v zaostanku z naročnino, da se jih poslužijo in da plačajo svoj dolg.

To prošnjo

sedaj ponavljamo in jo polagamo na srce vsem naročnikom, ki še niso poravnali naročnine. Tistim pa, ki so redno izvršili svoje dolžnosti napram listu, se najtopleje zahvaljujemo in se jih to opozorilo, kar je umevno, ne tiče, čeprav so dobili poštne položnice, kar zaradi ekspedicije ni moglo izostaviti.

Resni razlogi nas prisiljujejo, da se

ponovno obračamo

na naše naročnike, da nam čimprej nakažejo zaostalo naročnino. Časi so resni in težki ter to vedo tudi vsi naročniki našega lista. Poleg splošnih priilik, ki vladajo okoli nas kot odraz velike vojne, so še druge okolnosti. Naj bo dovolj, da samo omenimo podražitev papirja, tiska, pošte itd. pa da vidimo s kakimi

težavami se mora boriti list

ki hoče v mejah možnosti a tudi v mejah, ki so diktirane po predpisih, ki veljajo za tisk, redno vršiti svojo odrejeno funkcijo kot edino glasilo naše emigracije.

Prepričani smo, da bodo

naši dožniki razumeli svojo

dolžnost

in da ne bodo dopustili, da bi zaradi njih prišel eventualno na dnevni red materialni obstoj lista, ki izhaja že deset let, ki širi naš glas in tolmači naše trpljenje in bol zastopa naše želje in težnje ter nas drži skupaj v povezanosti z našim krajem.

Dolžniki, izvršite svojo dolžnost!

Če ne ni moglo razširiti lista, prizadevamo si z vsemi silami, da ga vsaj zadržimo v njegovih sedanjih obliki!

SAMOSTAN TRAPISTA U BANJOJ LUCI

KAKO JE DOŠLO DO NJEMAČKE KOLONIJE U OKOLICI BANJE LUKE

Kako je došlo do njemačke kolonije u okolici Banje Luke, to je pitanje koje se organizirao eksploataciju zemlje.

Ovi Nijemci naselili su se u Novoj Topoli i Aleksandrovcima 1879 g. i 1880 g. Deset godina zatim stigli su i protestanti iz Bačke, većinom iz Torze. Time je ovaj njemački samostan, rečeno je u nekom njemačkom izvještaju, stekao velike zasluge za privredu i socijalni napredak i raširenje nijemstva u tom kraju.

Bajera je kao prior slijedio Assfalg iz Württemberga. Oko 1900 godine stavljena je u pokret električna centrala koja dobavlja električnu struju gradu. Nakon rata izabran je za priora o. Diamant iz Tübingena.

Sve do pred kratko vremena su bili većinom Nijemci. Kao stranci nisu mogli uvijek stvoriti atmosferu potpunog povjerenja prema domaćem stanovništvu. U posljednje vrijeme dolazi u samostan sve više Hrvata, tako da će samostan brzo izgubiti dosadašnji karakter.

Trapisti mnogo rade na socijalnom području. Oni podržavaju dom za sirotinju sa 102 uborara i Dom za šerpte sa 126 šergra. Zbog gospodarske krize i njihova gospodarstva slabi. Svoja industrijska poduzeća ustupili su nekom društvu. Oni još ipak drže u svojim rukama tvornicu mlječnih proizvoda.

U okolini Banja Luke bilo je 1921 godine 7.815 Nijemaca, a u samom Aleksandrovcima 562. Broj Nijemaca smanjuje se iseljavanjem (*Ravnopravnost).

Trapisti porijeklom francuski red, koji je osnovan 1140 g. u zapadnoj Francuskoj. Nakon revolucije pobjegli su u Švicarsku a zatim u Njemačku i Austriju. Današnja trapista skoro u svim državama.

Pređ 80 godina došlo je u Banju Luku trapist Vendelin Planner, Nijemac iz Brezgenza u Vorarlbergu. On je pripadao samostanu Mariawald u Rajnskoj oblasti. Po naređenju starijše Samostana imao je osnovati nov samostan u inozemstvu. U Banja Luci naišao je na prilicne zapreke, pošto se Banja Luka nalazila pod turskom upravom, a Turska je zabranjivala strancima i kršćanima da kupuju zemlju. Planneru je ipak uspjelo da kupi zemljište od jednog pravoslavnca. Kada je počeo zidati samostan, paša mu je zabranio da nastavi rad, misleći da zida kasarnu. Planner je krenuo u Carigrad i tamo od vezira isposlova dozvolu za gradnju »privatne kuće« sa 60 soba. Pošto je bio zabranjen ulov zvana u Tursku, trapisti su prebacili zvona u Tursku u jednom buretu punom vina kod Stare Gradišće.

Pod Austrije se samostan u Banja Luci brzo razvio. Trapisti su organizovali solidnu ekonomiju, podigli industriju mlječnih proizvoda, ciglanu i tvornicu tkanina. Nakon odlaska Plannera imenovan je za priora o. Bajer iz Bavarske. On je pozvao u zemlju svoje sunarodnjake iz Bavarske i Pruske, a i neke Holandjance. Kako

NAŠI POKOJNICI

† IVAN KIRAC, BRAT DON LUKE

U Medulinu kod Pule umro je pred kratko vrijeme Ivan Kirac, brat pokojnog Don Luke Kirca, poznat i vcoma eljenjen napose u predratnom društvenom i narodnom životu Medulina, kao jedan od prvaka tađanjanja Hrvatskoga sokola. Bio je starješina međulinskoga sokola i pod imenom »starosta« znao ga je čitav Medulin. Radi svoga držanja proživio je dosta neugodnih časova. Pokojniku neka je laka rodna gruda, a obitelji i velikom krugu rodbine koja ga oplakuje. naše saoučesće.

IVAN MERCINA, PRVI SLOVENSKI ZVONOSLOVEC

Gorica, avgusta. — Dne 27. julyja je umrl u Gorici Ivan Mercina, upokojeni profesor, v dostiljivj starostj 89 let. Pokopali so ga v Gočah na Vipavskem v torek 30. julyja in ga položili v domačo grobnico, kjer že počiva njegova žilvenska družica. Naj bo pri tem omenjeno, da je pokojnik pred nekaj letiše prisrčno praznoval v družinskem krogu redko slavnost namreč 60-letnico poroke. — s pokojnikom izginja v Goroskega znana in markantna osebnost. Ob koncu prejšnjega stoletja je bil pokojnik vadniški učitelj. Izven službe se je prav vneto bavil s petjem ter je bil man kot vztrajen pevovodja in javni delavec. Pozneje je postal profesor na učiteljskih Ob svetovni vojni pa je stopil v pokoj. Tedaj je imel na razpolago ves čas in vso silo posvetil plodnemu kulturnemu delovanju. Že preje so ga zelo zanimali zvonovi, v pokoji pa je se je so bolj poglobil v študij zvonjenja in pripravljanja. Tako se je v zvonovi bavil dolgo vrsto let je na koncu kot plod dolgega študija izdal prvo slovensko knjigo o zvonovih »Pritkovavec«. Knjiga je ob izidu vzbudila mnogo pozornosti, saj je bila to knjiga, ki je nimalo niti narodi mnogo večji od našega ter obenem značilen prispevek k našemu visoko razvitemu glasbenemu življenju. Pokojniku bomo ohranili trajen spomin!

FANI DOLENC ROJ. NABERGOJ

Na Proseku je pred kratkim umrla rojstvo dobro znana gospa Fani Dolenc do vsjeh dni zavedne kraške rodbine Naberogj. Pokojnica zapušta števino sorodstvo tu in tstran meje. Naj ji bo lahka domača zemlja!

JAKOB ERCIGOJ

Pred kratkem je umrl v Trstu trgovec Jakob Ercigoj, poznana osebnost v slovenskih krogih. Pokojnik je bil tast ravnatelja Marbroske tiskarne g. Detela. Umrl je v 72. letu starosti. Sožalje!

SMRTNA NESREČA

Dne 27. julyja se je smrtno nevarno onesrečil naš rojak Jug Josip, delavec v kurilnici drž. železnice v Ljubljani. Ko je bil zaposlen na progi ga je po nesrečnem naključju podrla lokomotiva ter mu je pri tem počila lobanja. Bil je takoj prepeljan v bolnico toda klinički skrbi negi je se isti dan preminul. Pokojnik je bil rojen v Kobaridu 1896. leta. Naj mu bo blag spomin, preostalam naše sožalje.

28. VII. je umrla v Ljubljani, naša rojakinja Pegan Marija v 33 letu starosti. Pokojna je bila rojena v Trstu, v Ljubljani se je pročila, živela pa je radi mozeve brezposelnosti v težkih razmerah, ki so v nemali meri krive njeni zgodni smrti. Naj počiva v miru, prizadetih naše sožalje.

PRED TALIJANSKOM UMJETNICKOM IZLOZBOM

U »Jutarnjem listu« izišao je nedavno kraći izvadak iz članka, koji je izišao u najnovijem broju (za juli) revije »Kulturne« (o kojoj smo pred kratko vrijeme pisali) pod naslovom »Kulturni život u Jugoslaviji (Vita culturale jugoslava)«. U tom članku govori se o umjetničkom životu u Zagrebu, te se spominje izložba mađarske i francuske umjetnosti, koje su priredjene u minulou sezoni. Sredinom pak septembra imala bi se održati, kako najavljuje pisac spomenutoga članka, i izložba suvremene talijanske umjetnosti, u kojoj će medju ostalim biti zastupani: Soffici, Carena, De Cnirico ironi, Savinio, Carra i t. d.

ITALIJANSKE SO ČETE PRIŠLE U MENTONE

V znano francosko kopalište na južni rivjeri so te dni prišle italijanske čete, ki so zavzele mesto. Vzpostavljeno je bil tudi železniški promet z Ventimiglijo.

ITALIJANSKE TEŽNJE PO PALESTINI

Glasilo bivšega generalnega tajnika fašističke stranke Farinaccija »Il Regime« tudi do Jeruzalema. Med ostalim pravi da je današnja Italija prišla delati za osvoboditev Palestine, ker je to še odprto vprašanje prizadevalo mnogo skrbi katoliški Italiji.

NOVA SREDNJA ŠOLA V ITALIJI

V smislu »šolske karte«, ki je bila izdana lani meseca februarja, je sedaj izšel zakon od 1. julyja, ki ustanovlja novo srednjo šolo v Italiji. Nova srednja šola bo odslej enotna za vso državu in samo enega tipa. Po našem je to trirazredna nižja srednja šola ki pripravlja za vstop v višje srednje in v razne strokovne in umetniške šole.

Namen srednje šole je, da »s prvimi osnovami humanistične izobrazbe in s praktičnim delom preiskusa sposobnost učenec, ter jih v sodelovanju z družino napoti k izbiri nadaljnje izobrazbe«. Na tej enotni srednji šoli se bodo učili sledeči predmeti: verstvo, italijanski jezik, latinski jezik zgodovina, zemljepis, matematika, risanje, telovadba ter vojaška kultura za dečke in gospodinjstvo za deklice. Praktično delo je integralen del pouka.

Nobena šola ne sme imeti več kakor šest popolnih tečajev z vsemi tremi letniki. Celotno število razredov ne sme biti večje od 24 in v posameznih razredih ne sme biti več kakor 30 učenec.

Urnik obsega 22 tedenski učni ur, k tem je treba še dodati čas, ki bo določen za praktično delo in za telovadbo.

Zanimivo je, da so vse šolske takse, šolnina, vplisnina, izpitne takse za deklice za dobro četrtino višje kakor za dečke.

Naj sledi še podrobnejši urnik. Verstvo se poučuje v vseh treh letnikih po eno uro na teden, za italijanski in latinski jezik ter zemljepis in zgodovina, ki tvorijo eno celoto zase, je določenih v prvih dveh razredih po 16 in v tretjem letniku 15 tedenskih ur, matematika je po novi reformi nekoliko bolj kakor po starem: odmerjene so ji v vsakem letniku po tri ure. Risane bodo učili v vseh letnikih po dve uri na teden. Vojaška kultura, odnosno gospodinjstvo je učni predmet tretjega letnika, in sicer z eno tedensko uro.

Za telovadbo in za praktično delo sta za vsak predmet in v vsakem letniku odmerjeni pod dve tedenski uri. Učni načrt doslej se ni bil objavljen.

»STAMPA« O DVJEMA EVROPSKIM GRUPACIJAMA

Dne 5. o. m. j. je na svečan način u turinskom institutu za fašističko kulturu predana korzikanska zastava predstavnicima grupe koja vodi akciju za povratak Korzike Italiji. Prigodom ove svečanosti održao je govor direktor turinskog lista »Stampe« Signoretti, koji je istaknuo položaj i ulogu Italije u novou Evropi koja se stvara suradnjom fašističke i nacional-socialističke revolucije. Nova Evropa, naglasio je Signoretti u svom govoru imat će samo dvije velike sile: Italiju i Njemačku. i u novou Evropi, koja obuhvaća azisku i afriku obalu duž Mediterana, nema mjesta trećoj velikoj sili. Engleska je za uvijek uklonjena iz Evrope, a Francuska će morati biti reducirana na državu sporedne važnosti. Italija treba biti baštinkin onih svih engleskih posjeda u Africi, koji granice sa talijanskim kolonijama, te posjeda azijskog srednjeg i bliskog istoka. Isto tako mora biti udovoljeno svim talijanskim nacionalnim zahtjevima prema Francuskoj, kojoj treba oduzeti svaku mogućnost revanša.

Mali i srednji narodi mogu živjeti samo pod okriljem jednog ili drugog imperija. Signoretti je završio svoj govor riječima: »Tako će u Evropi nastati dvije grupacije, jedna oko Njemačke, a druga oko Italije.«

ŠPANSKI DOLG ITALIJI

Agencija Reuter javlja iz Madrida, da je španska vlada izdala obavješto o doloživih, ki jih je sedanja španska vlada napravila za časa dolgotrajne državljanske vojne. Španija dolguje Italiji, ki ji je pomagala z velikimi količinami vojaškega materijala, stotinami aeroplanov in s 100.000 mož, okoli pet milijard lir, ki jih bo morala sedanja španska vlada plačati v 25 letih začetni z 31. januarjem 1924. Nadalje je objavljeno, da je Španija že poravnala vse nemške dolgove, ki izvirajo iz teh vojn, s tem da je izvozila v Nemčijo razno blago, a ostane dolgovi, ki je znano manjši od nemškega, bo reguliran z naknadnimi pregovori.

CIVILNA MOBILIZACIJA V ITALIJI

Trst, avgusta. — Italijanski listi objavljajo dekrete, s katerimi so bile postavljene in stanje civilne mobilizacije sedeče ustanove nacionalnega značaja: Agencija Stefani, Zavod za izmenjavo z inozemstvom, Zavod za zunanjo trgovino, Institut »Luice« za dokumentarno kinematografijo, radiofonska družba EIAR, Nacionalni zavod za turizem in avto-klub.

DRAMA O SMRTI STJEPANA RADIČA

Urednik našeg lista Ernest Radetić, pročelnik Matice hrvatskih kazališnih dobrovoljaca napisao je kazališni komad o tragičnoj smrti Stjepana Radića pod naslovom »Ostani s mame!« u kojem prikazuje dubok dojam, što ga je ova tragedija izazvala u svim slojevima hrvatskog naroda. Režiju djela preuzeo je intendant zagrebačkog kazališta Aleksandar Freudenhof. Prvi put je drama izvodio zbor Matice hrvatskih kazališnih dobrovoljaca ovoga četvrtka u zagrebačkoj Radio stanici.

ZAKAJ JE TRENTARSKI LOVEC PADEL V PREPAD?

Glasilo Zveze lovskih društva »Lovec«, ki izhaja v Ljubljani kot mesečnik, je objavilo zanimivo razpravo Adama Markarovića »Zakaj je trentarski lovec padel v prepad?«, kjer razpravlja o tragični smrti smelega lovca iz znane povesti o zlatorogu. Pisec pravi da je treba tolmaiti to tako, da so zlati rogovi oslepli divjega lovca, ki je nato padel v prepad. Med drugimi članki prinaša omenjena revija med ostalim nadaljevanje Čibejevih zapiskov »Profili zelene bratovščine iz trnovsko-idrijskega gozda«, ki jih objavljuje P. P.

SRESKI NAČELNIK BREZIGAR SE JE POSLOVIL OD KOČEVJA

Pred dnevi je odšiel iz Kočevja na svoje vj službeno mesto v Skofjo Loko sreski načelnik naš rojak Mirko Brezigar, ki je služboval pri nas dobrih pet let in je v tem času uživao vsa naklonjenost prebivalstva. Kot človek in uradnik je bil vseskozi demokratskih, objektivnih in spoznavnih, kar ga je napravilo splošno priljubljenega. Posebej se je poslovil od svojega uradništva, društva pa so mu prirredila lepo odhodnico. Pred njegovim stanovanjem mu je zapel pevski zbor »Orjema« več pesmi, nato pa se je vršil prisrčno večje, pri Kajfežu, kjer so se zastopniki društev v izbranih besedah poslovili od svojega člana in prijatelja. Enako priljubljenost je uživala njegova ga. soproga, požrtvovalna delavka v raznih društvih. Kočevska javnost bo pogrešala g. načelnika in njegovo go. soprogo. Obema želi mnogo sreče v mirnem gorenjskem kotičku!

IMENOVANJE Dra Z. RUŽIČA ČLANOM UPRAVNOG ODBORA DHB

Pred kratko vrijeme imenovan je naš zemljak Dr. Zlatan Ružič članom upravnoga odbora Državne hipotekarne banke u Beogradu. S time u vezi donijele su zagrebačke »Novosti« opširniji prikaz o Dru Ružiču, za koga velja, da je poznati finansijski stručnjak i ekonomski publicist. Dr. Zlatan Ružič je danas na položaju direktora i glavnoga urednika privredno-finansijskoga dnevnika »Jugoslavenskoga Lloyd«, te docent na Ekonomsko-komercijalnoj visokoj školi u Zagrebu.

Dr. Zlatan Ružič rođen je 8. marta 1894. Maturirao je na hrvatskoj velikoj realnoj gimnaziji u Zadru. Godine 1921. promoviran je na čast doktora prava, a nakon završenoga pravnoga fakulteta studirao je i na ekonomsko-komercijalnoj visokoj školi, gdje je također promoviran na čast doktora. Dr. Ružič bavio se od mladosti publicistikom, pa je pored mnogobrojnih zapazanih članaka i rasprava u pojedinim novinama i časopisima objavio iz svoga područja i tri stručne knjige.

OPOZORILO DRUŠTVA »TABOR« V LJUBLJANI

Delavsko prosvetno in potporno društvo »Tabor« v Ljubljani poziva svoje člane, ki niso še poravnali družbene članarine, da to čimprej store. Obnoven jih opozarja, da se bodo tozadeva plačila uporabila prvenstveno za kritje zastalnih članarine in šole, ko bo ta »popolnoma poravnana, se bodo knjižita na račun tekoče članarine.

MARY VIĐOŠIČ UPRAVITELJICA ŠKOLE U HOBOKENU

Hoboken, N. J. USA. — Pošto je u Hobokenu hrvatska kolonija dosta velika i jaka, već dugo vremena osjećala se potreba škole, u kojoj bi djeca naših sunarodnjaka učila materinski jezik. Toj potrebi doskočila se, kad je Hrvatsko Potporno Društvo u Hobokenu, N. J. odlučilo da da svoje prostorije za jednu takovu školu i da omogućiti našoj djeci da uče naš jezik.

Škola je otvorena 2 juna u prostorijama »Hrvatskog Potpornog Društva« na 112 Park Ave., Hoboken, N. J. Počuka iz hrvatsko-srpskog jezika daje se svake nedjelje od 10 do 12 sati u jutro, pod upravom gospođice Marije Viđošić, koju naša kolonija u Hobokenu vrlo dobro zna.

POROKA

Ljubljana, 4. avgusta. — (***) V škofijskih kapeli v Ljubljani se je poročila naša rojakinja mag. phar. Evica Dekleva, rodom iz Vrem z mag. phar. Alojzom Subanom. Poročilo ju je prevzišeni gospod škof dr. Rožman. Naši rojakinji čestitamo in želimo mlademu paru obilo sreće—

POD VLAK JE ŠEL

Ljubljana, 8. avgusta. — Zadnje čase je 42-letni Peter Kuštrin, stanujoč v Zalo-gu, kazal živčno vznemirjenost in duševno potrtost. Veljal je za pridne-- delavca. Ie zadnje čase ga je vedno huje polaslala ta vznemirjenost. Njegova žena je se pričela zanj bati, ker se je njegovo stanje z vsakim dnevom slabšalo. Dne 5. avgusta je ošdel s doma proti zaloskemu železniškomu mostu in tam počakal na osebni vlak, ki pelje iz Ljubljane. Ko se je približal vlak, se je nesrečni Kuštrin pogal pod kolea lokomotive, ki so ga vsega razmeršarila. O strašni nesreči je bila takoi obveščena družina. Po komisijskem pregledu je bilo truplo prepeljano na pokopališče pri Devici Mariji v Polju. Peter Kuštrin je bi doma iz tolmiskih hribov. Zapušta žnac in dva nepreskrbljena otroka. Preostalam iskreno sožalje!

NOVI LIST U ZAGREBU

Izašao je iz štampe 1. broj tjednika za socijalna, privredna, politička i kulturna pitanja »Četrdeseta« s raznolikim sadržajem. Naslova strana ukrasjena je reprodukcijom Krste Hegedušića, a u tekstu se nalaze grafikon, crteži, fotografije.

»Četrdeseta« izlazi redovito svakog četvrtka. Pojedini broj u prodaji dinara 3.—. Mjesečna pretplata iznosi Din 10.— polugodišnja Din 55.—, godišnja dinara 100.—. Za radnike, seljake, činovnike pretplata iznosi mjesečno Din 8.—. Pretplata se šalje na čekovni račun br. 31762.

Uredništvo i uprava lista: Zagreb, Ilica 31, II. kat. Telefon 57-80.

PRESELJEVANJE V BESARABIJO

Povestih italijanskih listov rumunskih uradnih krogov, se je dosedaj preselilo u Besarabiju iz ostale Rumunije 112.000 oseb. Iz Besarabije se je izselilo mnogo manji oseb.